

Mercantilismul ca doctrina economica

1) Evolutia si particularitățile nationale ale mercantilismului

In secolele XV-XVII predominau inca valorile religioase si conceptiile medievale ale primatului supranaturalului. In opozitie si in spirit renescentist se formeaza o viziune a omului ce exalta valorile absolute ale statului, pe de o parte, si ale bogatiei, pe de alta parte. Mercantilismul apare astfel ca primul curent de gandire economica moderna.

Mercantilismul v-a dezvoltat teza conform careia statul isi sporeste forta, favorizand imbogatirea cetatenilor sai, idee aparata de comercianti, finantisti, manufacturieri. Ei apara statul deoarece isi dau seama ca prosperitatea comertului sta in puterea politica a statului. Mercantilistii cred in imbogatirea comerciantilor. Ne aflam pentru prima data in fata unei teorii asupra societatii care se dezvoltă exclusiv pe plan economic si prin mijloace economice. In conceptia mercantilistilor sporirea bogatiei are loc pe baza intrepinderii private capitaliste.

Dezvoltarea intrepinderii capitaliste necesita sume importante de bani, obtinute prin comert, prin realizarea profitului. Este deci necesara prezenta pietelor de desfacere care se gaseau in mediul national. Dar cu timpul acestea devin insuficiente, fiind necesare pietele externe. Dar cucerirea de piete externe necesita implicarea statului. Ea se evidentiaza in cazul cuceririlor coloniale. Deci se poate spune ca mercantilismul este doctrina de baza a formarii imperiilor coloniale.

Evolutia mercantilismului este influentata de cateva evenimente importante ale istoriei universale:

- 1) Marile descoperiri geografice ce au dat Europei imense resurse de materii prime si chiar forta de munca.
- 2) S-a produs o mare acumulare de capital, fie prin cresterea veniturilor agricole, fie prin cresterea veniturilor comerciantilor, bani care au fost investiti nu in lux ci la crearea si dezvoltarea manufacturilor, sau a altor activitati comerciale.
- 3) Reforma religioasa care a modificat modul de gandire a oamenilor;
- 4) Aparitia primelor statelor moderne Anglia, Franta, Spania. Politica lor nu mai urma supravietuirea individului ci extinderea proprietatii statului.

In secolul al XVI-lea problema principala devenea „prin ce metode se poate imbogati printul”. Dar printul nu se poate imbogati fara ajutorul poporului lui, asa ca in secolul al XVIII-lea problema devine: „cum se poate imbogati natiunea”. In fond problema nu s-a schimbat, cercetarile economice nu au mai fost legate de un ideal moral al justitiei ci de unul politic. Stiinta economica a devenit stiinta politica.

In secolul al XIX-lea gandirea mercantilista a fost interpretata relativ denaturat. Mercantilisti asimiland gestiunea finantelor publice cu cea a patrimoniului privat, au crezut ca statul se poate imbogati vanzand mai mult decat cumpara, si doar o balanta comerciala favorabila putea asigura

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

prospetimea si imbogatirea natiunilor, prin intrarea de metale pretioase. Aceasta gandire a fost considerata de catre economistii de mai tarziu drept nerealista.

Se pot distinge trei perioade in dezvoltarea mercantilismului:

- 1) Mercantilismul timpuriu (sec XVI) - primele probleme studiate au fost cele monetare, acestia apreciind o abundenta monetara.
- 2) Mercantilismul matur (sec XVII) – politica mercantila depaseste treptat teoria cantitativa a banilor, asezandu-se pe noi fundamente teoretice. Astfel apare doctrina productiva si concluzia bogatia este masa produselor consumabile, adica o tara este mai bogata cu cat produce mai mult. Baza este pusa pe agricultura.
- 3) Mercantilismul tarziu (sec XVIII) – studiile economice erau in umbra politicului, dar treptat apare un studiu de ansamblu si independent al economicului. Se trece de la studiul Imbogatirea Printului spre cercetarea mijloacelor potrivite sa asigure Prospetimea Natiunilor. Mercantilistii incep sa sustina mecanismele economiei de piata si descoperirile tehnologice.

Dinamica gandirii mercantile a fost urmatoarea:

- 1) Incurajarea comerului exterior
- 2) Excedentul balantei comerciale
- 3) Intrari nete de aur
- 4) Sporirea veniturilor bugetare
- 5) Cresterea puterii natiunii

Mercantilismul englez

Aici au actionat unii din cei mai importanti teoreticieni ai mercantilismului, literatura mercantila fiind mult mai substantiala decat a oricarei alte tarii.

In 1581 lucrarea „Expunere critica a unor cereri ale compatriotilor nostri” William Stanford sublinia faptul ca toti reprezentantii straturilor sociale se plang de scumpirea si gasesc straniu ca ea s-a produs odata cu cresterea productiei. Din cauza falsificarii monedei rezultau urmatoarele rele: comerciantii straini vindeau marfurile la preturi nominale mai mari si ii sileau pe comerciantii din tara sa ridice preturile, iar pe lorzi sa ridice arenzile. Cu reforma monetara nu se poate rezolva nimic deoarece, in definitiv marfurile se platesc tot cu marfuri, si numai abundenta sau raritatea marfurilor le poate scadea sau ridica preturile.

El considera ca o indreptare nu poate veni decat printr-o politica comerciala cuminte, prin care sa nu se lase nici una din materiile sa treaca in strainatate, nici sa se importe bunuri de lux, nici sa se cumpere din strainatate mai mult decat se vindea. Pentru remedierea agriculturii si indreptarea situatiei taranirii trebuie sa se instituie impozite mai mari pe terenurile destinate pasunatului si mai mici pe cele destinate aratului, si nu in ultimul rand liberalizarea exportului de cereale.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Thomas Mun trateaza in „Tezaurul Angliei in comertul exterior sau balanta comertului exterior” chestiuni monetare si comertul exterior. Cartea contine teoria clasica a balantei comerciale, el sustine ca balanta comertului nu se reduce doar la compararea importurilor si exporturilor, ci adaugarea la contul exportului a profitului comerciantilor, iar la contul importului trebuie sa se considere doar preturile de vanzare in Anglia, scazandu-se taxele de vama si accizele. In afara de acestea mai trebuie adaugate la pasiv sumele cheltuite in strainatate si castigurile realizate de comerciantii straini in Anglia, iar la activ trebuie tinut cont de chelt facute de straini in Anglia si de veniturile comerciantilor englezi in strainatate. Thomas Mun largeste balanta comerciala la o balanta de plati. Moneda este analizata in stransa legatura cu comertul: banul ajuta comertul, iar comertul sporeste bogatiain bani. In notiunea bogatie autorul distinge trei componente: 1)averea naturala 2)averea artificiala si3)averea mobila. Politica sustinuta de Thomas Mun este una de imbogatire a natiunii prin comert.

Mercantilismul in Franta

Unul dintre cei mai mari mercantilisti francezi a fost Antoine de Montchrestien autorul lucrarii „Traite de l'economie politique” in care apare pentru prima data termenul de Economie Politica. Autorul este un mare aparator al negustorilor. El sustine ca circulatia are primatul fata de productie. In comertul interior pierderea unuia este castigul altuia, tara nu avand de suferit, pe cand in comertul exterior orice pierdere echivaleaza cu castigul gratuit al altei tarii si invers. Cel mai sigur mod de a obtine bani este comertul, dezvoltarea sa. Luxul este vazut ca o ciuma pentru stat, el implicand cheltuieli si neaducand nici un venit. Este ceruta interventia statului in favoarea industriei care se infiripa.

Jean Baptiste Colbert ministru de finante al Frantei in perioada 1661 – 1683 a devenit celebru pentru dorinta sa de a face ordine in domeniul financiar si al monedei. Pe plan intern a practicat interventia masiva a statului pentru a edifica si intari industria cat si pentru a reglementa activitatea economica. Stabileste raportul argint/aur la 15/1 si trece corporatiile si fabricile in subordinea regelui. Pe plan extern a impus restrangerea restrangerea importurilor si stimularea exporturilor,mai ales a produselor manufacturate, impunand prime de export, cu scopul de a realiza o balanta comerciala activa.

Mercantilismul francez prezinta paradoxul de a fi mai putin bogat in teoreticieni decat cel britanic, dar are meritul de a fi pus in practica sa probleme fundamentale ale Economiei Politice cum ar fi: de unde vine bogatia nationala sau care este productia cea mai avantajoasa pentru societate. Raspunsul a fost aproape unanim: INDUSTRIA, pentru dezvoltarea careia s-a facut numeroase investitii si reforme.

Mercantilismul in Germania

Mercantilistii germanii au militat pentru dezvoltarea productiei industriale si agricole, a comertului si pentru cresterea populatiei. Datorita faptului ca Germania medievala era faramitata in numeroase

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

state marunte si izolate, viata si stiinta economica nu a putut ajunge la nivelul celei engleze sau franceze.

Politica si literatura mercantilista germana se caracterizeaza prin tendintele populationiste de repopulare a tarii dupa Razboiul de 30 de ani, cu contributie directa asupra numarului de contribuabili.

O alta trasatura a fost politica de sporire a productiei agricole, vizand imbunatatirea aprovizionarea populatiei cu produse agro-alimentare.

Politica mercantilista germana s-a inspirat din politica oraseneasca, organizand in mod unitar corporatiile, viata oraselor si economia nationala, avand in vedere, prioritar interesele principilor care erau interese fiscale. Transformarea statului intr-un modern absolutist, a reclamat perfectionarea aparatului fiscal si formarea unui corp de functionari bine instruit si bine articulat.

Germani au adoptat politica economica a Frantei implicit principiile mercantiliste. Mercantilistii germani considera banii cel mai important factor de productie si ajutor al circulatiei si n-a vazut in ei intruchiparea bogatiei, precum s-a intamplat in cazul celorlalte popoare. Grija lor permanenta a fost stimularea productiei, mai ales a agriculturii, dar si a industriei.

Mercantilismul in Italia

Italianii au elaborat idei si teorii mercantiliste care apartin mercantilismului timpuriu de natura metalista, credito-baneasca. Una dintre caracteristicile esentiale ale circulatiei banesti este eterogenitatea. In diferite regiuni ale aceleiasi tarii existau diferite mijloace banesti.

Mercantilisti italieni au studiat echilibrul dintre cerere si oferta, considerandu-l preconditie a stabilirii preturilor concurentiale. Ei au introdus formule matematice de determinare a preturilor.

Au fost aduse importante contributii in domeniul contabilitatii: Luca Pacciolo in lucrarea sa "Summa de l'arithmetic. Geometria. Proportioni e proportionalita". Autorul a introdus contabilitatea dubla, articolul contabil, cartea mare si balanta de verificare.

Mercantilismul in Spania

Spanioli au practicat un mercantilism monetarist. Accentul a fost pus pe jefuirea de metale pretioase din coloniile Lumii Noi, pe exploatarea minelor de aur si argint de acolo, aducerea lor in tara si impieticarea scurgerii lor peste hotare. Au practicat politici monetare si financiare axate pe cheltuieli parazitare, pe razboaie, fara a acorda atentie acumularii de capitaluri productive. Masurile restrictive au dus la crearea in tara a unei lenevii deplorabile.

Cu timpul principiile mercantiliste devin anacronice, aparand tot mai multi economisti liberali.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

Bibliografie:

Gheorghe Popescu – Evolutia gandirii economice

Tiberiu Braileanu – O istorie a doctrinelor economice

Anca Dodescu – Istoria gandirii economice

Ionescu Toader – Istoria gandirii economice universale si romanesti